

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
Dit 98002370

Datum
29 april 1998

Onderwerp
Voormalig Joegoslavië (16/98)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweijer
Commodore

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer
(070) 31 87433

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr.98002370

d.d. 29 apr 1998

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

NMR SHAPE, [REDACTED]

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID

HACIV t.a.v. BCI

HAI

HBMA

MID-cel

Archief

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

16/98

(Afgesloten 281200 APR 1998)

Conclusie/voorzicht

Hevige incidenten in Derventa, Drvar en Doboj vormen een ernstige tegenslag voor het terugkeerproces van vluchtelingen. De diverse partijen ontkennen elke verantwoordelijkheid en proberen politieke munt uit de gebeurtenissen te slaan.

Met het oog op de komende verkiezingen, proberen de diverse politieke partijen zich meer te profileren en neemt de politieke spanning zowel in de MKF als RS weer toe.

In Kosovo is sprake van een reeks ernstige grensincidenten en raakt het federale leger steeds verder betrokken bij de gebeurtenissen. Het optreden van het federale leger heeft inmiddels een verhoging van de spanning met Albanië tot gevolg gehad, maar ook de verhoudingen tussen Servië en Montenegro komen hierdoor onder druk te staan.

Bosnië-Herzegovina

Derventa incident

Tijdens een mis in Derventa (RS) op 23 april zijn de katholieke kardinaal Vinko Puljic en ongeveer 200 Bosnische Kroatische gelovigen belaagd door enkele honderden Bosnische Serviërs die dreigden de kerk in de brand te steken. Eerder waren al diverse bussen met Kroaten vanuit Slavonski Brod (Kroatië) tegengehouden door roadblocks en op aandrang van UNIPTF omgedraaid. Een viertal bussen slaagde er echter in om de katholieke kerk in Derventa te bereiken, hetgeen resulteerde in de incidenten. Bosnisch Servische politie en SFOR-eenheden slaagden er in om onder het gooien van stenen en molotov-cocktails de Bosnische Kroaten in veiligheid te brengen. Derventa ligt in de Posavina-corridor en kende voor de oorlog een groot aantal Bosnisch Kroatische inwoners. De plaats ligt bovendien op de scheidslijn tussen de Pale-invoed en de Banja Luka-invoed. De politie is bijvoorbeeld pro-Plavsic, terwijl de lokale inwoners (en dus ook het onlangs gekozen gemeentebestuur) meer op de hand van SDS-SRS zijn. De gebeurtenissen moeten in verband worden gebracht met de recente dood van twee Servische vluchtelingen in Drvar, die immers door een Bosnische Kroaat om het leven waren gebracht. De lokale afdeling van de SRS is inmiddels door de OHR verantwoordelijk gesteld voor de gebeurtenissen. Landelijk partijvoorzitter, Nikola Poplasen, ontkende echter alle verantwoordelijkheid.

Onmiddellijk na het incident verklaarde de minister van Binnenlandse Zaken van de RS, Milovan Stankovic, dat de RS-politie de internationale gemeenschap had gewaarschuwd voor mogelijke onrust in Derventa tijdens de geplande mis van aartsbisschop Puljic. Hij sprak van een spontane reactie van de bevolking, wees elke verantwoordelijkheid af en legde een directe relatie met de recente moord op twee Serviërs in Drvar. Ook het regionale politiehoofdkwartier in Doboj gaf een dergelijke verklaring uit en sprak van provocatie. Een woordvoerder van de Kroatische regering legde de schuld daarentegen bij de Bosnische Servische autoriteiten en SFOR, in verband met uitblijvende bescherming.

Hevige onlusten in Drvar

Op 24 april hebben Bosnische Kroaten ernstige rellen veroorzaakt in Drvar. Een groep van ongeveer 500 woedende Bosnische Kroaten belaagde het bureau van UNIPTF en het kantoor van het (grotendeels uit Bosnische Serviërs bestaande) gemeentebestuur. De Bosnische Kroaten bestormden zelfs het gebouw van het gemeentebestuur, waarbij het tot een handgemeen tussen de Kroaten de Serviërs kwam. Met behulp van een SFOR-eenheid konden de ingesloten worden ontzet en aansluitend geëvacueerd. Vervolgens werden het UNIPTF-bureau en gemeentehuis in brand gestoken, evenals enkele auto's behorende tot de internationale gemeenschap. Ook huizen van teruggekeerde Serviërs moesten het ontgelden en gingen in vlammen op. In de schermutselingen raakte de Bosnisch Servische burgemeester van Drvar, Mile Marceta, aan het hoofd gewond en moest in een naburig ziekenhuis worden behandeld. Dezelfde avond verliet reeds een groot aantal Bosnisch Servische vluchtelingen Drvar uit angst over hun veiligheid, ondanks het feit dat er een veiligheidsgarantie getekend werd tussen de Bosnische Kroaten en vertegenwoordigers van de internationale gemeenschap. De nacht verliep relatief rustig, maar op 25 april werd een volgende groep Servische vluchtelingen geëvacueerd door SFOR-eenheden. Burgemeester Mile Marceta verklaarde dat de HDZ de schuld droeg voor de gebeurtenissen. Hij vroeg de internationale gemeenschap en de OHR om ervoor zorg te dragen dat de spanningen zich niet uitbreiden.

Incident nabij Doboj

Op 26 april zijn vijf Bosnische Serviërs gewond geraakt bij een aanslag met handgranaten door Moslims in het plaatsje Svjetlica nabij Doboj. SFOR stelde onmiddellijk een onderzoek in, maar de lokale Bosnisch Servische bevolking blokkeerde de weg van Doboj naar Tuzla (5 km oost van Doboj). De Moslims reageerden met een tegenblokkade. De voorzitter van gemeenteraad in Doboj, Mirko Stojcinovic riep op 27 april de bewoners op om de blokkade op te heffen. Hij verklaarde dat er met SFOR, UNIPTF en MKF-autoriteiten een akkoord was gesloten, dat voorzag in veiligheidsgaranties.

Reacties op vluchtelingen-incidenten

Nadat reeds op 26 april het Bosnisch Servische presidiumlid Momcilo Krajisnik en SRS-partijvoorzitter Nikola Poplasen alle verantwoordelijkheid namens de SDS en SRS voor de onlusten in Derventa van de hand wezen, hebben ook anderen hun mening gegeven. SDS-voorzitter Aleska Buha, sprak op 26 april van een gepande afleidingsmanoeuvre om de gebeurtenissen in Drvar te verdoezelen. Het Bosnische Kroatisch presidiumlid Kresimir Zubak riep op om de orde en rust te bewaren en stelde "begrip te tonen voor de ontevredenheid en woede van de Kroatische vluchtelingen in Drvar, maar hun acties waren niet te rechtvaardigen". Ook de vice-president van de MKF, Vladimir Soljic, verklaarde in een gesprek met plaatsvervangend HV Jacques Klein, de gebeurtenissen te veroordelen. Hij stelde echter de massale terugkeer van Servische vluchtelingen naar Drvar als hoofdreden voor de onlusten te houden, aangezien niets werd gedaan voor een eventuele terugkeer van de in Drvar verblijvende Kroatische vluchtelingen. De belangrijkste Moslimpartij SDA, verklaarde bij monde van kantonnale voorzitter, Jasenko Tufekcic, dat de weigering van de Bosnische Kroaten om te komen tot een gezamenlijke kantonnale politie in Livno en Drvar de hoofdoorzaak was. Hij eiste het aftreden van kantongouverneur Mirko Bakovic, kantonassemblee voorzitter Mijo Tokic en kantonnaal minister-president Filip Andric.

Ook de oppositie in de MKF (SDP) gaf een verklaring uit. Partijsecretaris Karlo Filipovic stelde dat de incidenten duidelijk maakten dat vluchtelingen in hun voormalige woonplaatsen niet meer welkom waren tenzij de lokale machthebbers aftraden. Hij stelde voorts te constateren dat de verkiezingscampagne kennelijk begonnen was en dat de nationalistische partijen hun partijprogramma op "angst" baseerden.

De partij van minister-president Milorad Dodik, de SNSD, sprak op 27 april van incidenten met een politiek doel en wees kardinaal Puljic als de schuldige aan. Hij had zich moeten realiseren dat een dergelijke katholieke manifestatie, kort na de dood van twee Servische vluchtelingen, tot incidenten zou leiden. Bovendien was hij gewaarschuwd en had doelbewust een religieuze bijeenkomst in een politiek evenement veranderd. Milorad Dodik verklaarde zelf op 27 april dat de gebeurtenissen in Drvar een ernstige tegenslag waren voor de internationale gemeenschap, die niet in staat was gebleken om Servische vluchtelingen te beschermen. Hij verklaarde dat zijn regering afdoende maatregelen zou nemen om haar burgers te beschermen.

De incidenten betekenen een ernstige tegenslag voor het terugkeerproces. Zoals te verwachten was, schuift iedereen elkaar de verantwoordelijkheid in de schoenen en ontkent zijnerzijds enige schuld te dragen. Feit is natuurlijk wel dat de lokale autoriteiten de hoofdschuldigen zijn. Deze hadden namelijk toestemming gegeven

voor de organisatie van de kerkelijke bijeenkomst en zijn daarmee verantwoordelijk voor de veiligheid ervan. Daarnaast dragen ze altijd verantwoording voor de lokale orde en veiligheid en hun niet (danwel te late) ingrijpen heeft ze tot medeschuldigen gemaakt aan de incidenten.

De recente gebeurtenissen in Drvar en Derventa hebben naast een *directe uitwerking* op het terugkeerproces ook een *indirecte politieke uitwerking*. Veel vooraanstaande (lokale) politici maken van de ontwikkelingen immers gebruik om hun lokale etnische tegenspelers uit positie te manoeuvreren of directe politieke doelstellingen te realiseren. Dit bleek al eerder uit de woorden van de Bosnisch Servische burgemeester van Drvar en wordt nu ook geïllustreerd door de verklaring van Zubak, Soljic en Tufekcic. De Bosnische Kroaten geven de teruggekeerde Serviërs de schuld, de Bosnisch Serviërs geven de lokale HDZ-politici de schuld en de Moslims mengen zich ook in het conflict door het niet opzetten van een gezamenlijke kantonpolitie als hoofdreden aan te wijzen. Dit laatste is bezijden de waarheid, want een dergelijke gezamenlijke kantonpolitie functioneert wel (zij het matig) in de andere kantons, maar is bijvoorbeeld ook niet in staat om brandstichtingen en aanslagen in Mostar, Stolac of Travnik te voorkomen. Naar alle waarschijnlijkheid zullen de gebeurtenissen ook een negatieve politieke uitwerking hebben op de regering Dodik. De SDS en SRS wijzen immers alle verantwoordelijkheid vanzelfsprekend af en leggen deze bij de lokale autoriteiten en de Dodik-regering. Zijn politiek van verbeterde samenwerking met de MKF en de internationale gemeenschap resulteert volgens de SDS en SRS namelijk in een massale terugkeer van vluchtelingen, hetgeen lokale conflicten veroorzaakt. De beide oppositiepartijen zullen daarom bij de komende sessie van de Nationale Assemblee van de RS wederom proberen om de regering Dodik door middel van een motie van wantrouwen tot val te brengen. SDS-voorzitter liet dit trouwens in een recent interview al doorschemeren. De Dodik-regering zal op haar beurt eveneens proberen om de conflicten politiek uit te buiten. Men zal trachten haar politiek imago onder de bevolking van de RS op te poetsen door bij de internationale gemeenschap aan te dringen op matiging van de terugkeerplannen en het verstrekken van meer geld om in huisvesting te kunnen voorzien. Met name de verklaring van de SNSD laat zonneklaar zien dat de Dodik-regering niet gecharmeerd is van grote groepen terugkerende vluchtelingen. Ook zij doet mee in het spelletje schuld afschuiven.

Feit blijft natuurlijk dat het gros van de inwoners van Bosnië-Herzegovina op dit moment niet met elkaar wil samenleven in één lokale gemeenschap. Terugkeer vindt nog altijd voornamelijk plaats naar zogenaamde 'meerderheidsgebieden.' Van een succesvolle terugkeer naar 'minderheidsgebieden' is slechts dan sprake als het een 'politiek minder gevoelige gemeente' betreft en de terugkerende vluchtelingen geen bedreiging vormen in aantal en gedrag. Herstel van de vooroorlogse verhoudingen en multi-etnische gemeenschappen blijft voorlopig nog (en misschien wel altijd) een utopie.

Op 28 april wordt in Banja Luka een terugkeerconferentie gehouden, die gezien de recente gebeurtenissen de nodige commotie te zien zal geven. Naar alle waarschijnlijkheid zal de internationale gemeenschap (zoals gewoonlijk) de zwarte piet krijgen toegeschoven en zullen er geen spectaculaire doorbraken bereikt worden.

Nationaal parlement Bosnië neemt budget voor 1998 aan

Na een reces van 52 dagen heeft het nationale parlement van Bosnië-Herzegovina eindelijk het budget voor 1998 goedgekeurd. Het budget voorziet in DM 180 miljoen, waarvan DM 120 miljoen naar de aflossing van buitenlandse schulden gaat. De op de agenda staande wetten omtrent staatsburgerschap, wapenschild en vlaggebruik werden niet behandeld.

We hebben inmiddels $\frac{1}{4}$ van het jaar achter de rug en eindelijk wordt het budget goedgekeurd, waarvan bovendien het merendeel voor schuldaflossing is bestemd. Deze gang van zaken is tekenend voor het disfunctioneren van het nationale niveau.

Moslim-Kroatische Federatie (MKF)

SDA ontslaat lokale partijafdeling in Travnik

Tijdens een speciale partijzitting op 20 april heeft de landelijke SDA-leiding besloten om de gehele SDA-afdeling in Travnik naar huis te sturen. Als reden hiervoor werd het lopende juridisch onderzoek tegen de lokale voorzitter, Munir Karic, gegeven. Deze wordt beschuldigd van het veroorzaken van een verkeersongeluk met dodelijke afloop. De landelijke SDA-top vond het onacceptabel dat de lokale SDA-afdeling hem desondanks (en zonder consultatie) had voorgedragen als burgemeester en diende daarom het veld te ruimen.

[REDACTED]

Dit is opmerkelijk. De SDA toont in het openbaar de wil om de eigen gelederen te schonen. Men grijpt een verkeersongeluk aan om zich te ontdoen van een complete lokale afdeling, hetgeen toch in politiek opzicht ongebruikelijk is. Er liggen waarschijnlijk dan ook diepere oorzaken achter deze beslissing. De SDA zit al langer met de zaken in Travnik in haar maag. De vorming van een gezamenlijk gemeentebestuur loopt daar niet voorspoedig en ook met de terugkeer van Kroaten wil het niet erg vlotten. De internationale gemeenschap houdt hier terecht de SDA voor verantwoordelijk. Aangezien ook landelijk de internationale druk op de SDA toeneemt om zich meer coöperatief op te stellen, heeft de SDA-top besloten tot het stellen van een voorbeeld en offert kennelijk de Travnik-afdeling van haar partij op.

Verkiezingsstrijd aangebroken

In Bosnië zijn de voorbereidingen voor de komende verkiezingen (september 1998) begonnen. Een aantal partijen heeft in de komende tijd partijcongressen gepland (HDZ 16 mei, UBSD 3 mei) en veel partijen laten de laatste tijd meer van zich horen. Zo verklaarde de SDS dat op het binnenkort te houden partijcongres een nieuw bestuur zal worden gekozen. Een woordvoerder van de UBSD verklaarde dat diverse partijen (waaronder ook Servische) samen met de UBSD een nieuwe partij (Sociaal Democraten van Bosnië) zouden gaan vormen. Hij nodigde ontevreden SDP-leden uit om zich bij deze nieuwe partij aan te sluiten. Ook de SBIH (partij van Silajdzic) hield een vergadering, voornamelijk om te bepalen of de partij binnen de KCDBiH-coalitie moest blijven. Naar het zich laat aanzien zal de coalitie intact blijven, dankzij de bemoeienis van partijvoorzitter Silajdzic.

De SDP doet eveneens mee in de verkiezingsstrijd en lanceerde het initiatief dat de MKF-president en vice-president, alsmede kantongouverneurs voortaan direct moeten worden gekozen door de burgers. Nu worden deze nog gekozen door de kantonraad. Ook streeft de partij naar de mogelijkheid dat alle nationale presidiumleden door alle inwoners gekozen kunnen worden.

Hopelijk wordt de voorspelling van de UBSD-woordvoerder bewaarheid. Het zou de eerste entiteitsoverschrijdende partij zijn, die mogelijk tot op bepaalde hoogte partij kan bieden aan de vele nationalistische partijen. In deze nieuwe partij kunnen dan alle hervormingsgezinde, multi-etnische en burgerrechtenkrachten zich verzamelen. De nieuwe partij zou kunnen gaan samenwerken met de SNSD van Dodik en mogelijk zelfs binnen de MKF, onder druk van de internationale gemeenschap, de regering gaan vormen, net zoals in de RS. Zover is het vanzelfsprekend nog niet. Er bevinden zich nog diverse obstakels op de weg (zoals persoonlijke tegenstellingen) en bovendien zijn de nationalistische krachten in Bosnië nog altijd sterker dan de multi-etnische krachten. Het zou al een behoorlijk succes zijn indien een dergelijke nieuwe beweging 1/4 tot 1/3 van de stemmen zou binnenhalen.

Het initiatief van de SDP moet daarentegen als een verkiezingsstunt worden beoordeeld. Een eventuele directe keuze van kantongouverneurs is niet bepaald een verbetering, aangezien dergelijke figuren dan moeilijker te verwijderen zijn van hun functie. Aan de andere kant zou een directe keuze van de MKF-president wel een verbetering zijn, omdat dit ambt dan beter opweegt tegen het presidentsambt in de RS, dat immers wel direct wordt gekozen. Doorredenerend kan de zaak ook worden omgedraaid: beide entiteitspresidenten indirect laten kiezen. Hierdoor worden deze ambten minder sterk en wordt de macht meer verschoven van het entiteitsniveau naar het nationale niveau. Dit laatste niveau kan een dergelijke versterking goed gebruiken.

HDZ wenst eigen entiteit en "unie van drie republieken"

Op 24 april heeft de voorzitter van de HDZ in Bostië, Bozo Rajic, in een interview verklaard dat slechts een "unie van drie republieken" Bosnië kan redden. Hij stelde dat niemand de illusie moet hebben dat Bosnië kan functioneren als de Kroaten en Serviërs gedwongen worden om erin te leven. Hij benadrukte dat geen enkele vorm van "de Kroatische Republiek Herceg Bosna (CRHB)" meer bestond en dat de internationale gemeenschap vaak de termen CRHB met HZHB (Kroatische Gemeenschap Herceg Bosna) verwarde. Eerder had reeds het kabinet van het Bosnisch Kroatisch presidiumlid Kresimir Zubak, voorstellen bij de OHR ingeleverd om tot oprichting van een eigen Kroatische entiteit binnen Bosnië te komen. Na bestudering verwierp Westendorp de Bosnisch Kroatische voorstellen en noemde ze strijdig met Dayton. Ook de Moslimvoorzitter van het nationale presidium, Alija Izetbegovic, verwierp het Kroatische voorstel. Hij weigerde een aanpassing van Dayton en sprak van een Kroatische anti-Daytonpakket, waarbij hij herinnerde aan het demilitariseringsvoorstel van Tudjman.

[REDACTED]

De Bosnisch Kroatische voorstellen zijn niet nieuw. Al jarenlang ijveren ze voor een eigen entiteit en houden de samenwerking met de Moslims binnen de MKF op een laag pitje. Slechts de internationale druk (uitgeoefend via Zagreb) houdt de MKF dan ook in leven. De recente gebeurtenissen in Derventa en Drvar zullen voor de Bosnische Kroaten een uitstekende illustratie vormen om de internationale gemeenschap voor te houden wat kan gebeuren indien de Kroatische eis tot "veiligheid in de vorm van een eigen entiteit" niet wordt ingewilligd. Feit blijft natuurlijk dat met de vorming van een derde Kroatische entiteit het Dayton-vredesakkoord en hiermee het idee van een verenigde multi-etnische staat Bosnië kan worden opgegeven. De Kroatische en Servische entiteit zullen namelijk in toenemende mate 'afdrijven' naar respectievelijk Zagreb en Belgrado.

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Politiek gekonkel in de RS duurt voort

De voorzitter van het Bosnische parlement, Kalinic, heeft op 21 april overleg gevoerd met de leiders van een aantal in het Bosnisch-Servische parlement vertegenwoordigde partijen. Het betrof in ieder geval de voormalige regeringspartij SDS en haar extreem-nationalistische bondgenoot SRS, maar ook de partij van RS-president Plavsic (SNS) en de dochterpartij van de Servische regeringspartij SPS, in de Bosnisch-Servische republiek (RS) SPRS genoemd. Tijdens deze consultaties werd duidelijk dat de SDS en SRS felle tegenstanders zijn van een organisatie van de verkiezingen door de OVSE. De SDS en SRS eisten tegelijkertijd dat op 29 april een sessie van de Nationale Assemblee wordt belegd, in verband met de 100-dagen termijn van de Dodik-regering. De andere partijen wezen deze eis echter af en de sessie is nu voor 15 en 16 mei gepland. De SPRS verklaarde dat de huidige ongunstige OVSE-kiesregels naar alle waarschijnlijk aangepast zullen worden. Partijvoorzitter Radisic noemde op dit gebied de in zijn ogen belachelijke regeling dat tenminste 1/3 van de partijkandidaten van een andere nationaliteit moest zijn. Radisic liet overigens niet na om kritiek op de Dodik-regering te spuien. Op het gebied van zwartemarkt bestrijding en eenheid brengen in de RS-instelling was de regering in gebreke gebleven.

De SNSD steunde echter de OVSE. De secretaris-generaal van de partij, Bastinac, heeft verklaard dat het bijstellen van de regels voor de verkiezingen schadelijk kan zijn en politiek onaanvaardbaar is. Hij stelde te vrezden dat een verandering van de regels niet in overeenstemming zal zijn met de Bosnische Grondwet en zou leiden tot onzekerheid bij de kiezers. Nog belangrijker was dat verschillende partijen daardoor de resultaten op hun eigen manier kunnen interpreteren. Met deze uitspraken neemt Bastinac stelling tegen de SDS en SRS, die eerder hadden gedreigd met een verkiezingsboycot als de kiesregels niet worden bijgesteld. Nationaal Assemblee voorzitter, Dragan Kalinic, heeft als compromis besloten om voor 29 april in Bijeljina een vergadering voor uitsluitend fractievoorzitters uit te schrijven.

Met het oog op de nadere verkiezingen worden de Servische politieke partijen met de dag zenuwachtiger. Steeds meer pogingen worden ondernomen om de rijen weer te sluiten en een gezamenlijk front te vormen tegen de internationale gemeenschap (OVSE) en de Moslims. Dodik dreigt steeds meer het slachtoffer hiervan te worden. Met name het feit dat de SPRS nu weer opschuift richting de SDS en SRS is voor hem politiek gevaarlijk. Het is daarom niet uitgesloten dat zijn regering op 15 of 16 mei ten val zal worden gebracht. De internationale gemeenschap kan dit echter niet gebruiken en zal alles aanwenden om dit te voorkomen. De sleutel tot dit geheel ligt voor een belangrijk deel weer in de handen van de SPRS en dus in de handen van Milosevic in Belgrado.

Regering RS roept op tot debat over positie Krajisnik

Op 27 april heeft de regering van de RS de Nationale Assemblee opgeroepen om tijdens haar volgende sessie de activiteiten, resultaten en verantwoordelijkheden van presidiumlid Momcilo Krajisnik te bediscussieren. De verklaring in deze was ondertekend door minister van Informatie, Rajko Vasic, die stelde dat sinds zijn aantreden Krajisnik nog geen enkel rapport had gestuurd aan parlement of regering. Krajisnik en nationale co-minister-president Boro Bosic, overlegden met staatsinstellingen wanneer zij dit nodig achten en woonden ministerraadsvergadering bij als hen dit uitkwam. Volgens de RS-regering had Krajisnik geen enkele bijdrage aan de Servische zaak geleverd en stelde deze zijn animositeit jegens Plavsic en Dodik boven het staatsbelang.

[REDACTED]

Het heeft lang geduurd voordat de Dodik-regering de tegenaanval inzette. De Pale-fractie ijvert bij monde van Krajisnik, Buha, Kalinic en Poplasen immers al geruime tijd voor het aftreden van de Dodik-regering, terwijl deze laatste zich op de vlakte hield. Nu de Dodik-regering echter de eerste stormen heeft doorstaan en de verkiezingstijd aanbreekt, wordt het tijd om zelf in actie te komen. Aangezien de partij van Plavsic, waarschijnlijk een eigen kandidaat (Mladen Ivanic ?) naar voren zal schuiven als presidiumlid, wordt getracht Krajisnik te beschadigen door een parlementair debat omtrent zijn functioneren te eisen. Gezien het SDS-voorzitterschap van de Nationale Assemblée zal een dergelijk punt echter niet snel op de agenda geplaatst worden.

Joegoslavië

Minister van Defensie FRJ haalt uit naar Montenegro

Terwijl hij eerder nog fel uithaalde naar Albanië (grensincidenten), heeft de minister van Defensie van de FRJ, Pavle Bulatovic, dit maal Montenegro beschuldigd. Hij verklaarde op 20 april dat Montenegro aanstuurt op secessie en het terrorisme in Kosovo steunt, aangezien er in dit opzicht in het openbaar nog nooit een Montenegrijnse veroordeling is uitgesproken. De president van Montenegro, Milo Djukanovic, verklaarde op zijn beurt op 20 april dat hij geen willoze pion van Milosevic is. Hij is bereid tot samenwerking, maar een dergelijke bereidheid bestond er volgens Djukanovic niet in Belgrado, waardoor Montenegro en Servië uit elkaar dreven. De Montenegrijnse minister-president Filip Vujanovic verklaarde ondertussen op 20 april dat na de verkiezingen in Montenegro, het nog altijd mogelijk zal zijn om een overeenkomst met Milosevic te bereiken. Hij kondigde wel een wijziging in de samenstelling van de federale Kamer der Burgers aan en verklaarde dat het voor Milosevic moeilijker zal worden om hier zaken voor elkaar te krijgen.

De woorden van Pavle Bulatovic hebben meer een politieke dan een staatkundige betekenis. De verkiezingen in Montenegro komen er aan en Pavle Bulatovic is één van de leiders van de SNPCG, de partij van oud-president Momir Bulatovic. Deze partij is de grote tegenstander van de huidige machthebbers in Montenegro, de SDP van president Milo Djukanovic. Deze laatste heeft in het openbaar al enkele malen geijverd voor het aftreden van Pavle Bulatovic en verklaarde dat het leger een meer civiele leiding nodig heeft. Het is duidelijk dat het conflict tussen het Milosevic-regime en de Djukanovic-aanhang in Podgorica verre van over is. Met enige regelmaat worden beschuldigingen over en weer geslingerd, waarbij opvalt dat Podgorica de voorzichtigste woorden gebruikt. De komende verkiezingen in Montenegro zullen duidelijk maken hoe de kaarten komen te liggen. Milosevic gokt nog altijd op een Bulatovic overwinning, die zeker niet is uitgesloten. Djukanovic beseft eveneens deze mogelijkheid en houdt derhalve de hand richting Milosevic nog altijd ingestoken.

Onderhandelingsteam Albanezen bereidt platform voor

Op 18 april heeft een woordvoerder van het door Rugova aangestelde onderhandelingsteam verklaard dat er een politiek platform wordt voorbereid als uitgangspunt voor eventuele onderhandelingen. Over vier punten was intern al overeenstemming bereikt namelijk:

1. het recht van het volk van Kosovo op zelfbeschikkingsrecht;
2. de in het referendum van 1991 geuite wens op onafhankelijkheid;
3. onderhandelingen alleen met vertegenwoordigers van de FRJ (i.p.v. de republiek Servië);
4. internationale bemiddeling, liefst van de VS.

Volgens de woordvoerder moet het nieuwe (schaduw) parlement en (schaduw) regering van Kosovo het platform nog goedkeuren. Hij stelde dat er in dit opzicht al vruchtbare gesprekken waren gevoerd met minister-president Bujar Bukoshi, die immers ook lid van het onderhandelingsteam is.

Uit de genoemde punten van het onderhandelingsplatform blijkt dat de bekende standpunten van de Kosovo Albanezen niet zijn veranderd. Het uitgangspunt blijft totale onafhankelijkheid en internationale bemiddeling en beide zaken zijn voor de Serviërs onaanvaardbaar. Een positief punt voor de Albanezen is wel dat minister-president Bukoshi kennelijk instemt met het platform, zodat men in ieder geval op het oog eensgezind naar buiten kan treden.

Wederom ernstige grensincidenten aan de grens tussen Albanië en de FRJ

Op 25 april hebben wederom grensincidenten plaatsgevonden aan de grens tussen Albanië en de FRJ. Het federale leger (VJ) onderschepte op deze dag opnieuw Albanese smokkelpogingen en in een vuurgevecht werden meerdere Albanese infiltranten gedood. Ook werd een dergelijke infiltratiepoging tussen Albanië en

[REDACTED]

Montenegro verhinderd. Doodgeschoten infiltranten en buitgemaakte wapens en uitrusting werden op de Servische TV vertoond. Volgens Albanese berichten zijn inmiddels nieuwe Servische troepenversterkingen naar de grens gestuurd. Eveneens wordt melding gemaakt van Servische politieacties in de omgeving van Decani en Djakovica. Enkele honderden Albanese vluchtelingen hebben dorpen in het noorden van Albanië bereikt, hetgeen bevestigd wordt door internationale waarnemers. Servische bronnen vermelden ook incidenten in deze regio en spreken van 19 gedode "terroristen." Vermoedelijk worden hiermee echter de legeracties aan de grens mee bedoeld. Tanjug maakte wel melding van Servische zuiveringsacties door het leger in de gemeentes van Prizren en Djakovica. Ook maken Servische bronnen melding van Albanese aanslagen op Servische burgers. Een woordvoerder van ECMM in Albanië ontkende echter dat er sprake was van grensincidenten en sprak van Servische propaganda. De belangrijkste Albanese politieke partij, de LDK, sprak op haar beurt van een met het uur verslechterende situatie en riep de internationale gemeenschap op om "de Servische agressie te stoppen."

Tirana verscherpt inmiddels ook haar toon. Bij monde van minister-president Fatos Nano werd gesproken van "gerechtvaardigd gewapend verzet tegen de terroristische politiek van Milosevic." Nano verklaarde dat het hier ging om "daden van zelfverdediging tegen van oudsher bekend pathologisch Servisch geweld" en sprak daarnaast van "authentiek Albanees patriottisme." Albanië heeft haar troepen aan de grens in hoogste staat van paraatheid gebracht, maar dit heeft meer een symbolische dan een militaire betekenis.

Het door de Contactgroep gestelde ultimatum aan de FRJ (terugtrekking speciale politie-eenheden een aangaan dialoog) is inmiddels op 25 april verstreken. Het door Servië georganiseerde volksreferendum op 23 april gaf te zien dat 94,7% van de Servische bevolking tegen een buitenlandse bemiddeling inzake Kosovo was. De Servische regering kondigde dan ook een terugkeer van haar onderhandelingsdelegatie op 28 april naar Pristina aan, maar Rugova houdt nog altijd vast aan zijn eis tot onderhandelingen op neutraal terrein met internationale bemiddeling. De VS heeft ondertussen op 25 april een voorschot genomen om de komende Contactgroep vergadering van 29 april. Het Joegoslavische leger had volgens een woordvoerder een extreem gevaarlijke situatie geschapen door acties aan de grens met Albanië. Gesproken werd van een pakket "aanvullende maatregelen" (o.a. sportboycot waardoor het Joegoslavische voetbalteam niet aan de wereldkampioenschappen voetbal in Frankrijk zou kunnen deelnemen).

Uit de verwarde en soms tegengestelde berichtgeving kan duidelijk worden opgemaakt dat het leger inmiddels betrokken is bij de gebeurtenissen. Onder het mom van grensbewaking (een reguliere legertaak) worden legereenheden ingezet in de grensstreek om dorpen te zuiveren van infiltranten. De Servische speciale politie lijkt zich op dit moment vrij rustig te houden en de Albanese meldingen over politie-inzet lijken voor een deel toe te schrijven aan gewenste beïnvloeding van de Contactgroep. De grens tussen leger en politie lijkt te liggen op de lijn Prizren - Djakovica - Decani.

Er kunnen op dit moment voorzichtig een aantal conclusies getrokken worden:

1. De Serviërs zijn vastbesloten om Kosovo onder controle te houden en schuwen (gesterkt door het referendum) hiervoor geen enkel inzetsmiddel. Kosovo is en blijft in hun ogen een interne aangelegenheid en internationale bemiddeling wordt afgewezen, terwijl wel de schijn van bereidheid tot een dialoog wordt opgehouden.
2. De Albanese hebben op dit moment hun hoop gevestigd op de internationale gemeenschap en provoceren bewust een Servische reactie aan de vooravond van de zitting van de Contactgroep. Ook zij stellen bereid te zijn tot een dialoog, maar wel één op neutraal terrein en met internationale bemiddeling.
3. De overleving van het Milosevic-regime is rechtstreeks verbonden met het behoud van Kosovo. De economische nood van de Servische bevolking wordt met het grootste gemak ondergeschikt gemaakt aan het Servische nationalisme en de Servische bevolking wordt zelfs medeplichtig gemaakt aan de gebeurtenissen door het referendum.
4. De spanningen tussen Servië en Albanië zijn inmiddels ernstig opgelopen en ook de machthebbers in Tirana zijn voor hun eigen politieke overleving gedwongen een fellere toon aan te slaan.

De bovenstaande conclusies leiden tot de slotsom dat er geen enkele bereidheid is tot concessie en geen ruimte voor onderhandelingen. Dientengevolge zullen de vijandelijkheden in Kosovo voortduren en zal de opwaartse geweldsspiraal voortduren, hetgeen feitelijk al geïllustreerd werd door de betrokkenheid van het leger en door de toenemende berichten over gewapende lokale Serviërs. Indien de internationale gemeenschap de geweldsspiraal niet weet te doorbreken (met druk aan beide zijden) zal het conflict op korte of lange termijn escaleren tot een vorm van openlijke oorlogvoering met internationale dimensies.

Kroatië

Zoon van Tudjman trekt zich terug uit functie

Op 20 april is bekend gemaakt dat Miroslav Tudjman, zoon van president Tudjman en hoofd van de Kroatische Inlichtingen- en Veiligheidsdienst, heeft verzocht om van zijn functie ontheven te worden. Zijn wens is ingewilligd en de minister van Justitie, Miroslav Separovic, is door de president aangewezen als nieuwe directeur van de dienst.

De zoon van president Tudjman werd genoemd als mogelijke opvolger van Gojko Susak als minister van Defensie. Ook werd gespeculeerd over een mogelijke opvolging (op termijn) van de president zelf. Miroslav Tudjman bezit echter niet genoeg politieke steun, heeft geen charisma en maakt in het openbaar vaak een vermoeide indruk. Zijn vrijwillige terugtrekking heeft daarom naar alle waarschijnlijkheid te maken met privé-redenen.

Macedonië

Kitanovski tegen onafhankelijk Kosovo

De minister van Defensie van Macedonië, Kitanovski, heeft gesteld dat eventuele onafhankelijkheid voor Kosovo een "gevaarlijk precedent" zou vormen voor andere etnische minderheden op de Balkan en in Europa. Overigens herhaalde hij ook dat de sancties tegen Joegoslavië als gevolg van de problemen in Kosovo bedreigend zijn voor de stabiliteit van de regio.

Het laat zich eenvoudig raden aan welk precedent Kitanovski denkt: in het Macedonische gebied dat onmiddellijk aan Kosovo grenst, stuurt een etnisch-Albanese minderheid aan op een vorm van autonomie die de Macedonische autoriteiten hen niet wensen te geven. De uitspraken van Kitanovski illustreren de dilemma's waarmee Macedonië door de kwestie-Kosovo wordt geconfronteerd. De Macedonische autoriteiten zijn bevreesd dat eventuele escalaties in de kwestie kan leiden tot een verdere destabilisering van de Macedonische binnenlandse situatie. Anderzijds kan Macedonië het zich niet veroorloven zonder meer in te stemmen met sancties tegen Joegoslavië, omdat deze de eigen economische betrekkingen met dat land onder druk zetten en uit vrees het buurland te provoceren. Ironisch genoeg heeft Macedonië, in het kader van het streven de banden met het Westen zo sterk mogelijk te houden, zich uitgesproken vóór het plan van de Contactgroep, dat neerkomt op het herstel van enige vorm van autonomie voor Kosovo (maar geen onafhankelijkheid). Dit heeft geleid tot aanvallen op het Macedonische beleid in de Joegoslavische pers, die aanvoert dat Macedonië kennelijk voor de Kosovo-Albanese rechten bepleit die het de "eigen" Albanese niet wil geven.

Burgemeesters dienen ontslag in

Op 18 april hebben de burgemeesters van acht Macedonische steden hun ontslag ingediend. Het betrof acht etnische Albanese en in alle gevallen leden van de DPA, de meest radicale van de partijen die de etnische Albanese vertegenwoordigen. De meest belangrijke van de acht betrokken steden was Tetovo.

Eerder deze week had de DPA reeds aangekondigd op alle bestuursniveaus haar vertegenwoordigers terug te zullen trekken uit protest tegen de veroordeling van de burgemeester van Gostivar (overigens geen partijgenoot, maar wel een etnische Albanese), omdat deze de Albanese vlag op het gemeentehuis had laten wapperen. De stap van de acht genoemde burgemeesters, die in lijn is met het optreden van de DPA-leden in het Macedonische parlement, onderstreept dat het de partij ernst is met haar dreigement. Dat vormt een nieuwe stap in de etnische en bestuurlijke polarisatie in Macedonië, die de bestaande sociaal-economische crisis nog verder verscherpt en de integriteit van het land ondermijnt. Zowel aan etnisch-Albanese als aan Macedonische zijde zijn meer nationalistische stromingen in opkomst, die minder positief staan ten aanzien van inter-etnische samenwerking dan de huidige regeringspartijen. Een verdere polarisatie op alle niveaus dreigt derhalve voor Macedonië.